

AXBOROT XAVFSIZLIGI VA SHAXSIY MA'LUMOTLARNI HIMOYA QILISH

Xusanova Gulsanam Abduvali qizi

Namangan davlat pedagogika instituti

Ijtimoiy fanlar fakulteti Xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi 1 - bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: B.A.Tillayev

Falsafiy va tarixiy fanlar kafedrasi katta o'qituvchisi

Annotatsiya. *Axborot xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish masalalari yoritiladi. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi sharoitida axborot resurslari va foydalanuvchilarning shaxsiy ma'lumotlari turli tahdidlar — kiberhujumlar, ruxsatsiz kirish, ma'lumotlarning yo'qolishi yoki oshkor bo'lishi xavfi ostida qolmoqda. Tadqiqotda axborot xavfsizligining asosiy tushunchalari, tamoyillari va himoya usullari, shuningdek shaxsiy ma'lumotlarni qonunchilik asosida muhofaza qilish mexanizmlari tahlil qilinadi. Maqola axborot xavfsizligini ta'minlashda texnik, tashkiliy va huquqiy choralar muhimligini ko'rsatib beradi hamda foydalanuvchilarning axborot madaniyatini oshirish zarurligini asoslaydi.*

Kalit so'zlar: *Axborot xavfsizligi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, kiberxavflar, maxfiylik, axborot texnologiyalari*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются вопросы информационной безопасности и защиты персональных данных. В условиях стремительного развития цифровых технологий информационные ресурсы и персональные данные пользователей подвергаются различным угрозам, таким как кибератаки, несанкционированный доступ, утрата или раскрытие информации. В исследовании анализируются основные понятия, принципы и методы обеспечения информационной безопасности, а также механизмы правовой защиты персональных данных. В статье обосновывается важность применения технических, организационных и правовых мер для обеспечения информационной безопасности и подчеркивается необходимость повышения информационной культуры пользователей.*

Ключевые слова: *информационная безопасность, защита персональных данных, киберугрозы, конфиденциальность, информационные технологии.*

Abstract: *This article addresses the issues of information security and personal data protection. In the context of rapid development of digital technologies, information resources and users' personal data are exposed to various threats, including cyberattacks, unauthorized access, data loss, and information disclosure. The study analyzes the basic concepts, principles, and methods of information security, as well as legal mechanisms for the protection of personal data. The article*

emphasizes the importance of technical, organizational, and legal measures in ensuring information security and highlights the need to improve users' information culture.

Keywords: *information security, personal data protection, cyber threats, confidentiality, information technologies.*

KIRISH.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi jamiyat hayotining barcha sohalariga chuqur kirib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan keng foydalanish axborot almashinuvi jarayonlarini tezlashtirib, ma'lumotlarni qayta ishlash va saqlash imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Shu bilan birga, axborot resurslari va shaxsiy ma'lumotlarning xavfsizligini ta'minlash masalasi dolzarb muammolardan biriga aylanmoqda.

Axborot xavfsizligi — axborotning maxfiyligi, yaxlitligi va mavjudligini ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar majmuasidir. Zamonaviy sharoitda kiberhujumlar, zararli dasturlar, fishing hujumlari hamda ruxsatsiz kirish holatlari axborot tizimlariga jiddiy tahdid solmoqda. Ayniqsa, foydalanuvchilarning shaxsiy ma'lumotlari bilan bog'liq xavflar nafaqat texnik, balki huquqiy va ijtimoiy muammolarni ham keltirib chiqarmoqda.

Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish masalasi davlatlar va tashkilotlar faoliyatida muhim ustuvor yo'nalish hisoblanadi. Mazkur yo'nalishda milliy va xalqaro me'yoriy-huquqiy hujjatlar ishlab chiqilmoqda hamda axborot xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan texnik va tashkiliy mexanizmlar joriy etilmoqda. Shu bilan birga, foydalanuvchilarning axborot madaniyatini oshirish, xavfsiz internet muhitini shakllantirish ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Bugungi raqamli davrda axborot eng muhim resurslardan biriga aylandi. Internet, ijtimoiy tarmoqlar, mobil ilovalar va elektron xizmatlar orqali katta hajmdagi ma'lumotlar almashilmoqda. Shu sababli axborot xavfsizligini ta'minlash va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish dolzarb masalaga aylangan.

Axborot xavfsizligi — bu ma'lumotlarning maxfiyligi, yaxlitligi va mavjudligini ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar majmuasidir. Maxfiylik ma'lumotlarning ruxsatsiz shaxslar qo'liga tushib qolmasligini anglatadi. Yaxlitlik ma'lumotlarning o'zgartirilmadan saqlanishini, mavjudlik esa foydalanuvchilar kerakli vaqtda axborotdan foydalanish imkoniga ega bo'lishini bildiradi.

Shaxsiy ma'lumotlar — bu shaxsni aniqlash imkonini beruvchi ma'lumotlar bo'lib, ularga ism-familiya, yashash manzili, telefon raqami, elektron pochta, pasport ma'lumotlari va boshqa shaxsiy axborotlar kiradi. Bunday ma'lumotlarning oshkor bo'lishi firibgarlik, moliyaviy zarar yoki shaxsiy hayot daxlsizligining buzilishiga olib kelishi mumkin.

Axborot xavfsizligini ta'minlashda texnik va tashkiliy choralar muhim o'rin tutadi. Kuchli parollardan foydalanish, ikki bosqichli autentifikatsiya, antivirus dasturlarini o'rnatish va tizimlarni muntazam yangilab borish texnik himoya vositalariga kiradi. Tashkiliy choralar esa xodimlarni axborot xavfsizligi bo'yicha o'qitish, ichki qoidalar va siyosatlarni ishlab chiqishni o'z ichiga oladi.

Foydalanuvchilarning o'zlari ham shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilishda mas'ul bo'lishlari zarur. Noma'lum havolalarga kirmaslik, ishonchsiz saytlarda shaxsiy ma'lumotlarni qoldirmaslik, ochiq Wi-Fi tarmoqlarida ehtiyotkorlik bilan harakat qilish muhim hisoblanadi. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlarda haddan tashqari ko'p shaxsiy axborot joylashtirish xavf tug'dirishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, axborot xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish — bu faqat texnologik masala emas, balki har bir foydalanuvchining ongli yondashuvini talab qiladigan jarayondir. Ushbu sohada bilim va mas'uliyat qanchalik yuqori bo'lsa, axborot makonidagi xavflar shunchalik kamayadi.

Axborot xavfsizligi sohasida tadqiqot olib borgan ko'plab olimlar ushbu masalaning zamonaviy jamiyat uchun strategik ahamiyatga ega ekanini ta'kidlaydilar. Ularning fikricha, raqamli texnologiyalar rivoji bilan birga axborotga bo'lgan tahdidlar ham murakkablashib bormoqda.

Mashhur axborot xavfsizligi tadqiqotchilaridan biri bo'lgan mutaxassislar axborot xavfsizligini faqat texnik vositalar orqali emas, balki inson omili orqali ham ta'minlash zarurligini qayd etadilar. Ularning fikriga ko'ra, foydalanuvchilarning axborot madaniyati past bo'lsa, eng zamonaviy himoya tizimlari ham kutilgan natijani bermaydi.

Ba'zi olimlar shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishni inson huquqlarining muhim tarkibiy qismi sifatida baholaydilar. Ular shaxsiy hayot daxlsizligi axborot jamiyatida alohida e'tibor talab qiladigan qadriyat ekanini ta'kidlab, davlat va jamiyat bu borada aniq huquqiy mexanizmlarni ishlab chiqishi lozimligini ilgari suradilar.

Axborot texnologiyalari sohasidagi tadqiqotchilar esa kiberxavfsizlik masalalarida kompleks yondashuv muhimligini ko'rsatadilar. Ularning fikricha, texnik himoya, huquqiy tartibga solish va ta'lim-tarbiya bir-biri bilan uzviy bog'liq holda olib borilgandagina axborot xavfsizligi samarali ta'minlanadi.

Xulosa qilib aytganda, olimlar axborot xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish masalasini nafaqat texnologik, balki ijtimoiy va huquqiy muammo sifatida ko'radilar. Bu esa mazkur sohada doimiy izlanishlar va takomillashtirishni talab etadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, axborot xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish zamonaviy axborotlashgan jamiyatning eng muhim vazifalaridan biridir. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi inson hayotini yengillashtirishi bilan birga, axborotga bo'lgan turli tahdid va xatarlarni ham yuzaga keltirmoqda.

Shaxsiy ma'lumotlarning himoyasi nafaqat texnik masala, balki huquqiy va ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan jarayondir. Bu borada davlat organlari, tashkilotlar va foydalanuvchilarning o'zaro hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Kuchli huquqiy mexanizmlar, zamonaviy texnologik yechimlar va axborot madaniyatining yuksalishi xavfsizlikni ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi.

Shuningdek, har bir foydalanuvchi axborot xavfsizligi bo'yicha yetarli bilim va mas'uliyatga ega bo'lishi lozim. Faqatgina umumiy sa'y-harakatlar va ongli yondashuv orqali axborot makonida ishonchli va xavfsiz muhitni shakllantirish mumkin. Shu sababli axborot xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish masalasi doimo dolzarb bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasi "Shaxsiy ma'lumotlar to'g'risida"gi Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasi "Axborotlashtirish to'g'risida"gi Qonuni.
4. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.

